LIETUVIŲ DIENOS

AUSTRALIJOS LIETUVAITĖS IŠRAIŠKOS ŠOKY

LITHUANIAN DAYS

DECEMBER, 1952

1952 M. GRUODŽIO MĖN.

1952 M. GRUODZIO MEN. DECEMBER, 1952

Nr. 10 (29) III metai Vol. 3 No. 10

TURINYS

CONTENTS

Juozas Audėnas, LIETUVOS ATSTATYMO KLAUSIMU 3
Vytautas Bieliauskas, PILNOJI TIKROVĖ 5
Kan. M. Vaitkus, JEI ATEIS JAKŠTAS, ŠOKSIU PRO LANGĄ 6
Jonas Palėpė, APGAULĖS PENKMETIS 9
Bernardas Brazdžionis, VISAS TURTAS TILPO ŠIRDYSE 11
Aloyzas Baronas, POSŪKIS 12
J. Bertulis, JIS "NEMĖGO" OPEROS 15
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI 16
NAUJOS KNYGOS 16
THE LITHUANIAN RENAISSANCE by Prof. M. Graham 17
ARTIST PAUL PUZINAS 18
LITHUANIANS MAKE NEWS 20

Juozas VITĖNAS ..... Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Milton C. STARK ..... Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section
Povilas PUZINAS ..... Redaktorius-dailininkas / Art Editor
Juozas KOJELIS ir Leonardas VALIUKAS ..... Redaktoriai / Editors

Redaktoriai atskirose vietose / Assistant editors — A. J. KASULAITIS, Pittsburgh Pa.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.

Antanas F. SKIRIUS, leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIU"
"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

Leidžiama kas mėnuo, isskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August

Atskiro numerio kaina 40 centų Single Copy 40c

PRENUMERATA metams — $3.00 bet kokiame pasaulio kraste. GARBĖS PRENUMERATA $10.00.

SUBSCRIPTION $3.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00.

Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3,1879

This Month's Cover

Lithuanian creative dancers, directed by Madame Dana Nasvytis, Melbourne, Australia. Performers are: Dana Dimindavičius Irene Kaunas, Emilija Kesminas, Julija Kesminas and Biruta Mažeika.

LIETUVIU DIENU PLATINTOJAI

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS

C. K. Braze, Miami, Fla.
B. Brazdžionis, Chicago, Ill.
K. Bradūnas, Baltimore, Md.
K. Bružas, Chicago, Ill.
J. Belinis, Grand Rapids, Mich.
A. Česonis, Baltimore, Md.
B. Čeponis, St. James, N .Y.
V. Čyvas, Amsterdam, N. Y.
E. Dambrauskas, Chicago, Ill.
Dirva, Cleveland, Ohio
Gabija, Brooklyn, N. Y.
J. Ginkus, Brooklyn, N. Y.
A. Gražulis, Worchester, Mass.
C. P. Yurgelun, Brockton, Mass.
J. Klimas, kun., S. Boston, Mass.
P. Kudulis, Elizabeth, N. J.
K. Keblinskienė, Brockton, Mass.
Metriks Farm Store, Chicago, Ill.
Karecko Vaistinė, Chicago, Ill.
V. Prižgintas, Los Angeles, Calif.
A. Paliulis, Waterbury, Conn.
V. Pauža, Detroit, Mich.
B. Polikaitis, Detroit, Mich.
V. Rocevičius, Cleveland, Ohio
V. Tarvainis, Detroit, Mich.
Tverijonas, Chicago, Ill.
L. Spaudos Centras, Chicago, Ill.
V. Sakalauskas, Chicago, Ill.
J. Sekys, Hartford, Conn.
A. Stasiulaitis, Cicero, Ill.
A. Tamolunas, kun., Miami, Fla.
K. Trečiokas, Newark, N. J.
B. Urbonas, Chicago, Ill.
Den Uselis, Chicago, Ill.
V. Vaitkus, Waterbury, Conn.
A. Vaitkus, E. St. Louis, Ill.
A. Valavičius, Chicago, Ill.
E. Vilutis, E. Chicago, Ind.

CANADA

V. Aušrotas, Toronto, Ont.
S. Bujokas, Winnipeg,
J. Kriščiūnas, Toronto, Ont.
J. Pleinys, Hamilton, Ont.
P. Rudinskas, Montreal,
V. Montvilas, Sudbury, Ont.
A. Dauginaitė, St. Catherines, Ont.
P. Tamulėnas, Welland, Ont.
T. Žiburių Knygynas, Toronto, Ont.

PIETŲ AMERIKA

M. Laupinaitis, Sao Paulo, Brazil
A. Sabaliauskas, kun. Caracas, Venezuela
N. Saldukas, kun., Bogota, Columbia

D. BRITANIJA

V. Gerdžiūnas, 6 Bechey St. Oldham, Lancs.
P. Dragūnas, Birmingham
J. Jurevičius, Bradford
V. Zdanavičius, London

AUSTRALIJA

P. Jutulis, kun. Adelaide
L. Bertašius, N. Geelong
V. Balsys, Canberra
L. Baltrūnas, Melbourne
J. Skirka, Bathurst,
P. Butkus, kun., Sydney
J. Rugelis, Sydney

LIETUVIŠKOS KALĖDŲ ATVIRUTĖS

Siųskite savo draugams ir giminėms švenčių sveikinimus savo kalboje, ir jie tuo džiaugsis Atviručių kaina: 10-15 ct. Nauji piešiniai.

138 SO. BROADWAY
LOS ANGELES, CALIF.
Atdara kasdien ir sekmadieniais popiet

Braziilijos fabrikantas Jonas Rimša, padovanojęs Brazilijos vyriausybei sporto aikštę, dėkoja jį pagerbusiai visuomenei; šalia jo stovi Sao Paulo ir Santa Catarina gubernatoriai. / Ceramics manufacturer Jonas Rimša dedicates a sporting center to the government of Brazil (his own donation). Governors of Sao Paulo and Santa Catarina are seen in the background.

Lietuvos atstatymo klausimu

JUOZAS AUDĖNAS

Juk niekas iš laisvųjų lietuvių neabejoja, kad okupacija baigsis ir kad Lietuva vėl bus laisva ir savarankiška valstybė. Suabejoti dėl to būtų nusikaltimas prieš visą tautą. Todėl ir tvirtai esame įsitikinę, kad tautos kovos ir kančios krašte, o mūsų rūpesčiai ir darbai čia veltui nepraeis. Tikslas yra aiškus, žinomas ir bus pasiektas.

Jei taip, tai prie to reikia dar daugiau prisidėti. Reikia pažvelgti ir į būsimos laisvosios Lietuvos vidaus gyvenimą. Pirmoje eilėje priseina pasirūpinti ūkio atstatymu, gal tikriau būtų pasakius, šiokių tokių metmenų sumetimu ir tam reikalui medžiagos paruošimu. Problemų yra daug, o kol kas dar nedaug jų pagvildenta. Ta kryptimi darbas buvo pradėtas dar 1946 m. Vokietijoj. Sudarytosios organizacijos veikė ir tebeveikia. Buvusi "Lietuvos Ūkio Planavimo Komisija" savo darbus perleido susidariusiajai "Lietuvos Ūkio Atstatymo Komisijai", veikiančiai Bostone. Vokietijoj buvo išleista knyga "Išlaisvintos Lietuvos Ūkis". JAV išleisti šeši LŪASK darbų sąsiuviniai.

Jeigu šiose sąlygose, neturėdami savosios žemės po kojomis, negalime išeiti su galutinai užbaigtais ūkio planais, tai galime pasirodyti su ūkinių problemų analizais, o nekartą galime pasiekti ir problemų sintezės. Atliktume labai pozityvius darbus, jeigu iki įmanomo tikslumo apskaičiuotume mūsų krašto natūralinius žemės turtus. Tatai padaryti verčia mus ir tokios aplinkybės:

1. Mūsų pačių interesas yra, kad kuo tiksliau žinotume, ką savajame krašte turime ir kaip naudingiau savo krašto žaliavas galėsime ateityje sunaudoti;

2. Tatai padaryti mus verčia dar ir tarptautiniai įvykiai, nes jau labai daug daroma, kad iš bolševikų jungo išlaisvintoji Europa būtų vienokia ar kitokia forma apjungta.

Lietuvos ūkio atstatymas bus labai glaudžiai susijęs su tarptautinėmis ūkio problemomis ir su tarptautine parama. Visame pasaulyje ruošiamasi prie didesnių ūkinių erdvių apjungimo. Konkretus tuo tarpu yra "Shumano Planas", kuriuo stambioji Europos anglių ir metalo pramonė apjungiama į vieną administraciją ir Benelux (Belgijos, Olandijos ir Luksemburgo) valstybių muitų unija.

Prancūzijos vyriausybė iškėlė ir kitą labai svarbų klausimą – agrarinės unijos Europoje klausimą. Tuo reikalu š. m. balandžio mėn. Paryžiuje įvyko "Ekonominio Europos Bendradarbiavimo Organizacijos" konferencija. Joje buvo nusista-

Juozas Audėnas, Laisvosios Lietuvos Komiteto narys, str. 3 psl. autorius. / J. Audėnas, Member of the Committee for Free Lithuania, N. Y., N. Y.
V. Maželio foto

tyta agrarams garantuoti aukštenį pragyvenimo standartą ir pakelti jų realias pajamas.

Š. m. sausio 27-31 d.d New Yorke įvykusioje Unesco konferencijoje buvo labai gyvai diskutuotas "Maistas ir žmonės" klausimas. Tuo vardu buvo net ir pati komisija pavadinta. Tuo vardu UN yra ir veikia visas departamentas. Ponas M. L. Wilson, Director of Extension Work, Agrikultūros departamente, konferencijai pateikė platų referatą. Jis nurodė, kad šiandien pasaulyje yra apie 2,3 bilijonus gyventojų, iš kurių du trečdaliai maitinasi žemiau negu normaliai. Kad nuo Antrojo Pasaulinio karo pasaulyje gyventojų priaugo 12%, o maisto tik 9%. Metinis gyventojų prieauglis esąs 25 milijonai. Jei JAV buvusios pajėgios nemažai maisto eksportuoti, tai tos galimybės mažėjančios, nes gyventojų prieauglis didėjąs.

Kadangi ateities pasaulio ar bent vieno kontinento tvarkytojas norės žinoti, ką kiekviena tauta gali duoti, kaip pagamintasis maistas ir kitos gėrybės turės būti paskirstytos, mums už tat irgi reikia pasiruošti.

Laisvosios Europos Komiteto Rytų Europos Nagrinėjimo (East Europe Inquiry) įstaiga irgi rūpestingai renka medžiagą apie Europos ūkį. Ir tai daroma su projektuojamais vienokia ar kitokia forma Europos valstybių apjungimais. Tad akivaizdoje įvairių ūkinių ir politinių projektų ateities Europoje, gal būt teks turėti ūkinius santykius kokiame nors ribotame valstybių ūkiniame susigrupavime, o gal bus palikta ir visiška "plačiojo pasaulio laisvė".

Kokiomis ūkinėmis erdvėmis ir visiškomis laisvėmis ateityje begyvensime, vis tiek pagrindinė ūkinė tiesa, būtent - agrariniai kraštai turi žemesni pragyvenimo standartą už pramoninius - pasiliks ir toliau. Todėl mums be galo bus svarbu pereinamajame laikotarpyje kaip galima greitesniu tempu pakelti ir išplėsti mūsų pramonę.

Ateityje žemės ūkio gaminius mus priseis gabenti į Vakarus, o pramonės gaminiais teks mėginti ne tik save šiek tiek apsirūpinti, bet stengtis spraustis į Rytinių valstybių erdves. Ten vietos daug. Mums tie kraštai bus arčiau ir ten gyvenančių vartotojų skonis nebus taip išlepintas kaip Vakaruose.

Trumpai viską suglaudus, šiuo metu mums reikia:

1. Sekti bolševikų okupuotoj Lietuvoj ūkio naikinimo eigą, kai kurių naujų ūkio šakų, pav., žuvininkystės, išplėtimą, sovietinės ūkio sistemos funkcionavimą ir apčiuopti iš to išplaukiančias pasekmes.
2. Sekti Europos valstybių sąjungos formų ieškojimą ir ūkinio bendradarbiavimo pagrindų sudarymą.
3. Sekti laisvajame pasaulyje didėjančią ūkinę pažangą tiek naujų idėjų, tiek ūkinės technikos prasme.
4. Naujuose valstybių persigrupavimuose, naujose ūkio formose ir išugdytoje technikoje surasti Lietuvos ūkiui prideramą vietą.
5. Kiek galima tiksliau apskaičiuoti esamas krašte žaliavas ir jų šaltinius.
6. Apskaičiuoti visus mūsų energijos šaltinius, vertus eksploatuoti ūkio reikalams.
7. Imant prieškarines mūsų žemės ūkio sąlygas, mėginti paieškoti aukščiausios žemės ūkio našumo ribos visose šakose.
8. Atkreipti Amerikos lietuvių dėmesį į tai, kad laisvoj Lietuvoj bus plati dirva jų ūkiniam patyrimui ir pelninga vieta savo kapitalams investuoti. Pasitaikiusias tuo reikalu klaidas praeityje reikia iš anksto išsiaiškinti.
9. Mėginti statyti naujas gaires įvairiose ūkio šakose tiek pareinamajam laikotarpiui - likviduojant bolševikišką ūkininkavimo sistemą, tiek tolimesniam laikotarpiui.

Katalikų intelektualų ir studentų tarpt. organizacijos "Pax Romana" 22-ojo kongreso, įvykusio Quebec, Kanadoje, dalyvių dalis su **lietuvių atstovais**; sėdi: R. Beaudoe, Pax Romana stud. pirm. (Kanada); B. Ducret, Pax Romana stud. gen. sekr. (Šveicarija); Quebeko arkiv. M. Roy; prof. dr. H. S. Taylor, Pax Romana intelektualų pirm. (JAV); vysk. H. L. Pelletier; stovi **šeštas** iš kairės stud. ateitininkų s-gos pirm. Vyt. Žvirzdys; aštuntas - at-kų sendr. atst. dr. A. Ramūnas-Paplauskas, ir paskutinieji du - dail. J. Ladyga ir A. Bajorinas. / 22nd Congress of Pax Romana, International Catholic society, Quebec, Canada. Among those present were Lithuanian representatives.

PILNOJI TIKROVĖ

VYTAUTAS BIELIAUSKAS

Paskutinių šimtmečių bėgyje Vakarų žmogus svyruoja tarp dviejų polių: materializmo ir spiritualizmo. Jis, kaip tasai sūpuoklėse įsisiūbavęs vyras, neįstengia sustoti viduryje, ir yra mėtomas tai į vieną, tai į kitą pusę. Atrodo, kad ne vienas jau net viltį ima prarasti, kad šios dvi priešingybės būtų galimos suderinti, ir, vietoj, ieškoję naujų kelių, žmonės brenda tą patį purvą be vilties ir be noro. Ir taip pamažu išsiritulioja prieš mūsų akis, tarsi, dvi realybės, kurios yra skirtingos, nesuderinamos ir nepalyginamos: materialinė ir dvasinė. Bene charakteringiausiai jos yra apibūdinamos mūsų laikais pažymint, kad materialinė realybė yra realybė, o dvasinė realybė yra daugiau fantazija arba tik proto realybė. Tuo būdu visa problema yra išsprendžiama labai paprastai, skirstant visa į realybę - tikrovę ir dvasinę būseną, kuri nėra reali. Kad esmėje šitas problemos neišsprendžia, yra lengvai įžiūrima, nes tuo būdu nėra surandamas vidurio kelias, bet tik išleidžiama viena problemos dalis paskelbiant, kad faktinai tėra tik viena realybė.

Galbūt, mūsų laikais daugiau negu kada nors ir, galbūt, šitame kontinente daugiau negu kur kitur šitas realybės suprastinimas yra pastebimas. Atrodo, kad daugelis mūsų apgaudinėjame save pačius ir kitus sakydami, kad mes tikime į dvasinį, viršgamtinį pasaulį, kai tuo tarpu mes tuo pažymime kažką, kas yra priklausančio kitai, nerealiai dimensijai. Materializmas šiandien yra įsiskverbęs į daugelio galvoseną gana rafinuotu būdu taip, kad jis yra gyvenamas ir nepastebimas. Turbūt, sukelsiu nemažą pasipriešinimą ne vieno skaitytojo mintyse, jeigu drįsiu tvirtinti, kad šis rafinuotas materializmas nėra aplenkęs nei bažnyčių nei tikinčiųjų, nei katalikų nei protestantų. Gal tai ir nemalonu girdėti, bet esmėje šitai yra tikra tiesa.

Amerikoje mes girdime ir tikime, kad svarbiausias dalykas yra būti realistu, kad daugelis protinių ir jausminių sutrikimų yra vien tik dėl to, kad žmonės neįstengia matyti tikrovės tokios, kokia ji yra, kad jiems trūksta "realybės supratimo". Ir raginame vieni kitus būti realistais. Bet ką mes suprantame realizmu? Daugumoje ne ką kitą, kaip "realią", apčiuopiamą tikrovę. Ir ligos yra gydomos vadovaujantis tuo motto ir knygos lentynas laužia su panašiais šūkiais. Bet deja, rezultatai yra tiek silpni, kad, nežiūrint visko, tikrovės "nematančių" žmonių skaičius nemažėja, get kaskart didėja.

Ir dėlto daugelis galvotojų jau pradeda įžiūrėti klaidą savo protavime ir pradeda svarstyti iš naujo klausimą, kas yra tikrovė. Turbūt, tik apčiuopiama tikrovė nėra tikrovė, arba ji bent nėra pilna tikrovė, yra galvojama jau ne vieno, ir dėl to mūsų dienomis ieškojimas atsakymo į klausimą, kas yra tikrovė nėra baigtas, bet tik pradėtas. Ir taip mokslininkai pasijunta vėl bejėgiai atsakyti į klausimą, kuris yra taip svarbus ir būtinas. Taip pamažu daugiau ir daugiau žmonių pradeda įžiūrėti, kad be materialinės tikrovės yra ir dvasinė tikrovė, arba, geriau tariant, kad materialinė ir dvasinė tikrovė nėra dvi skirtingos tikrovės, bet tik du aspektai vienos ir tos pačios tikrovės. Pagal šitą galvoseną visa tai, kas yra dvasinio yra nemažiau realu, kaip tai, kas yra fizinio, ir tikra yra ne tik tas, kas gali būti apčiuopiama ar regima, bet ir neregimi ir neapčiuopiami dalykai yra nemažiau tikri. Ir taip buvimas realistu reiškia šitoj galvojimo sistemoj visai ką kitą, negu tai reiškia populiariame galvojime. Tiesa, šis naujas supratimas nėra populiarus, nes jis reikalauja galvojimo pilna to žodžio prasme, ko pirmasis realybės aiškinimas gali išvengti. Bet ne vien tik galvojimas padės suprasti pilnąją tikrovę, nes galvojimas dažnai gali

Lietuviskas kiemas Brockton, Mass., parodoje. / Replica of a Lithuanian cottage and cross, Brockton, Mass.

Massachusetto gubernatorius P. A. Dever su Bostono lietuvių laikraščio "Rytas" redaktoriais J. Lo'a ir kun. P. Mažučiu. /Governor P. A. Dever of Massachusetts looks over Lithuanian newspaper. Flanking him left to right: J. Lola and the Rev. F. Mažutis.

mus suklaidinti, ypač tada, kai mes mėginame savo proto pajėgomis išspręsti visus klausimus. Esmėje ir populiariajam tikrovės aiškinimui atstovauja visa eilė galvojančių žmonių. Bet jiems visiems trūksta nuolankumo savo galvojime, kas juos atitolina nuo tikrosios realybės ir verčia daugiau ir daugiau remtis eksperimentaliniu patyrimu. Kuklumas ir nuolankumas yra būtinai reikalingi bruožai, be kurių žmogus negali būti laikomas realistu, be kurių jis negali suprasti tikrovės.

Atrodo, kad atsakymas į tai, kas yra realybė, yra duotas mums jau du tūkstančių metų atgal Betliejaus tvartelyje. Ir tai įvyko ne filosofų teorijų dėka, bet tam reikėjo, kad tos dvi realybės: dvasinė ir fizinė taptų viena pilna tikrove. Tam reikėjo nei daugiau nei mažiau, kaip paties Dievo tapimo žmogumi. Per pirmąsias Kalėdas patsai Dievas tapo žmogumi, kad žmogus galėtų matyti, jog tarp dangaus ir žemės nėra skirtumo, kad šios dvi tikrovės yra tik esminės dalys vienos ir tos pačios tikrovės ir kad Dievas yra didesnė realybė negu žmogus. Kiekvienos Kalėdos kalba mums apie šią pilnąją realybę ir kalba mums paprasčiausiais žodžiais, kuriuos kiekvienas, kas nori girdėti, turėtų girdėti ir suprasti. Pilna nusižeminimo ir nuolankumo yra Kalėdų naujiena — Kūdikis paguldytas prakartėje — ir tik tie, kurie gali nusižeminti, gali girdėti jos pilnumą. Pilnoji realybė gali būti suprasta tik viso žmogaus — ne vien tik jo proto ar jausmų, bet viso jo kartu. Ir tas, kuris sugeba pajusti ir įsigyventi į tą paprastą tiesą, kad Dievas tapo žmogumi, yra tasai pilnasis realistas, kurio mūsų amžius ypatingai pasigenda.

Jei ateis Jakštas, šoksiu pro langą

KAN. M. VAITKUS

Gerbiamieji "Lietuvių Dienų" skaitytojai, bene jau esate tą šūkį iš manęs girdėję šio laikraščio skiltyse ir gal kai kurie atsimenate, kas taip savo laiku sušuko — aš ar kas kitas.. Kaip ten yra taip — aš noriu šį kartą, iš to punkto išeidamas, prisiminti vieną kitą įdomų mūsų Tėvynės asmenį. Vieno kito jau nebėra šiame pasauly, kitas labiau ar mažiau vargsta kenčiančioj Tėvynėj..

Per pirmąjį Pasaulinį karą su daugybe kitų lietuvių buvau pabėgęs nuo vokiečių į tolimąją Rusiją ir apsigyvenau Smolenske, kur buvo nutūpsi ir mūsų Žemaičių vyskupijos "konsistorija" su dabartiniu arkivyskupu (anuomet kanauninku). Iš lietuvių augštesnių dvasininkų buvo dar tuometinis kanauninkas K. Šaulys, Seminarijos prof. Paltarokas (būsimasis Panevėžio vyskupas) ir būs. prelatas J. Labanauskas. Gyvenau aa. St. Stanelio šeimoj. Tarp kito ko, ten parašiau poemą "Brėkšta" (1916 m.). Kaip tik tuo metu atvyko į Smolenską, iš Kaukazo grįždamas, vysk. Karevičius, taisydamasis vykti per Švediją ir Vokietiją į Lietuvą. Savo papročiu apsilankė ir pas mane mažutį kunigėlį. Kadangi domėjosi, ką veikiu, pasisakiau parašęs "Brėkšta" ir jam perskaičiau tą silpnutį kūrinėlį. Nuostabu: jis išklausė, kaip man atrodė, gana palankiai. Tad išdrįsau jį paprašyti, kad leistų man tą poemėlę dedikuoti jam.

Kongresmanas John F. Kennedy su Bostono lietuviais J. Lola ir kun. P. Mažučiu. / Congressman J. F. Kennedy, the Rev. Mažutis and J. Lola in a pre-election confab.

Žymūs svečiai, dalyvavę Waterburio ALTS suruoštame piknike praeitą vasarą: ALTS ižd. A. Trečiokas, ALTS pirm. dr. M. Colney, Waterburio miesto burmistras R. Snyder, JAV kongresmanas J. Patterson, Waterburio ALTS sk. pirm. A. Koncė ir L. Europos Komiteto narys V. Rastenis. / Members of the Lithuanian National Society of America with visiting dignitaries Mayor R. Snyder and Representative J. Patterson, Waterbury, Conn.

Jis sutiko, gal, dėl to, kad, kai vaikas dovanoja tėvui kiaulpienę, tėvas priima kaip rožę. Šiaip jau arkiv. Karevičius ceremonijų su autoriais (ir su manim) nedarydavo: kai jam kūrinys nepatikdavo, jis stačiai taip ir pasakydavo. Tai padrąsino mane, grįžus į Lietuvą, įteikti savo poemą Jakštui, kad išleisdintų. Perskaitęs, jis man tą "kūrinį" pavadino šiokia tokia poema ir per Š. Kaz. D-ją išleido. O aš, naivėlis, anuomet nepakankamai tesupratau, jog, jei grožinis kūrinys yra tik "šioks toks", tai jau bloga: nes grožinis kūrinys turi būti gražus arba yra vien nulis.

Išleistą veikalėlį perskaitė sau poetas Motiejus Gustaitis ir, mane sutikęs, sako: "Jūsų kūrinį perskaičiau savo gimnazistų klasei". Mandagus europietis, koks jis buvo, nepridūrė, kokį įspūdį "Brėkšta" padarė jam ir klasei. Kazys Binkis perskaitęs rado poemoj vieną kiek vertingesnę psichologinę situaciją. Balys Sruoga buvo tiesesnis: kaip tikras viduramžio riteris nuleidęs savo veidodangtę, kaip paprastai, prisidengęs vienu iš savo slapyvardžių, sąmojingai kandžiai pasišaipė iš mano kūdikio (nūnai regiu, kad pelnytai). Dar atsimenu, jis vikriai prikibo prie mano posakio, kad "aidas skraido po pilį palaidas": kaip tikras kumeliukas! – pjūstelėjo čia man Balys. Bet kiečiausiai ir atviriausiai pasisakė jaunasis (anuomet) Putinas: "Brėkšta" stilius esąs blogiausias anuometinėje mūsų poezijoje (o gal iš viso literatūroje - dabar nebeatsimenu). Toks buvo mudviejų su Putinu pirmasis nusidūrimas šioj ašarų pakalnėj. Toliau buvo geriau: net gana gerais draugais (jei ne bičiuliais) buvova pasidariusiu. Tai truko, iki jis padarė savo žinomąjį rizikingą šuolį į kuniginės moterystės nežinomybę, o ypač kai atėjo bolševikai - ir mudviejų keliai gavo dar labiau išsiskirti.

Betgi apie tą mieląjį Putinėlį aš negaliu išturėti čia nepaplepėjęs. Manau, jis, vargšas, sužinojęs kuomet, neįsižeis.

Kaip dažnai atsitinka su rašytojais, mes pirma su jais pasižįstame iš raštų, o tik paskiau pamatome gyvus ir paspaudžiame gerbiamą ranką. Taip ir man atsitiko su Putinu: dar prieš pirmąjį Pasaulinį karą pastebėjau Jakšto redaguojamame puikiame mėnesiniame žurnale "Draugijoje" naujo poeto Putino eilėraščius. Labai susidomėjau, nes anais laikais naujas poetas buvo gana retas paukštis. O čia dar tas poetas atrodė besąs aiškiai gabus. Veikiai sužinojau ir kas jis toks: jaunas Seinų kunigų seminarijos klierikas Vincas Mykolaitis, kurį seminarijos lietuviai profesoriai ir daugelis kitų kunigų labai vertiną. Įvertino Putiną iš karto ir agnusis Jakštas, kuris jieškote jieškodavo naujų talentų ir, jeigu jie atitikdavo jo estetines sąvokas, labai juos remdavo, mielai spausdindamas jų poeziją ir negailėdamas jiems laiškinių patarimų. Tad ir vienu iš Putino dvasinių tėvų buvo Jakštas. Man anuomet yra tekę su Jakštu apie Putiną kalbėtis.

Užėjo karo audra ir išblaškė mus: Jakštas iš pradžių pasiliko Kaune, bet, kaip neištikimą Rusijai elementą, rusai jį mandagiai paprašė išsikraustyti iš Kauno tvirtovės į ne taip svarbią vietą: tad jis pirma buvo nuvykęs į Vilnių, o vokiečiams už-

Rašyt. Aloyzas Baronas, Chicago, Ill. Žiūr. jo novelę 12 ps. / A. Baronas, Lithuanian author. His short story "I Had a Girl in Germany" appears on Page 12. V. Maželio foto

Waterburio, Conn., lituanistikos kursų mokiniai su mokytojais. / Students and faculty of the Waterbury school of Lithuanistics, Conn.

ėmus abu tuos miestus, sugrįžo į mieląjį savo Kauną. Man taip pat nebuvo leista pasilikti Kaune, tad pirma apsigyvenau Paystry, kur buvo klebonu poetas Žalvarnis - Jurgis Tilvytis, tikrasis brolis dabartinio bolševikų poeto Teofilio Tilvyčio, o paskui, 1915 m. biržely, visai priartėjus kovų frontui, teko kraustytis toliau. Rusų fronto vadas, generolas Artemjevas ar koks ten kitas pareiškė, girdi, būsią geriausia pasitraukti iki maždaug Polocko, o po trejeto mėnesių, vokiečius iššlavus lauk, būsią galima sugrįžti: pasitraukiau į Smolenską – ir teko išbūti beveik iki karo galo, vokiečių taip ir nebeiššlavus. O Putinas nuvyko į Peterburgo Dvas. Akademiją studijuoti augštesnės teologijos, o iš ten per Vakarų Europą į Šveicarijos Friburgą su būreliu kitų lietuvių ten atlitki universitetinių studijų. Baigęs universitetą ir padaręs filosofijos doktoratą, Putinas grįžo į nepriklausomą Lietuvą ir iš pradžių norėjo gauti tarnybą Š. Kazimiero Draugijoj, bet, nesant tuo tarpu čia vietos, pateko į sau tinkamesnę: mat, neseniai įkurtojo Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos-Filosofijos fakultetas pasikvietė jį literatūros dėstyti. Smalsiai susirinkome didokas būrys pasiklausyti gabaus poteto, naujo profesoriaus. Buvau iš žinančiųjų girdėjęs, kad Friburge oficialiai jis nedaręs moksle stebūklų, ir jo daktarinė disertacija apie garsiojo rusų filosofo Vladimiro Solovjovo estetines pažiūras nebuvusi pirmaeilė. Su Putinu pasižinti akis į akį, rodos, buvo tekę anksčiau. Prisipažinsiu: to momento laukiau kiek neramiai; juk tai neeilinė dvasia, o mano kūrybai bene kiek nepalanki. Susitikome. Taisyklingas, rimtas veidas, kukli laikysena, šypsnis truputį susivaržęs, bet besistengiąs būti savim pasitikįs, net protektoriškas, dargi su ironijos priemaiša; bet jausti, kad vaidinama. O aš ką ir kaip tuomet suvaidinau, nebeatmenu; dargi nebeatmenu, ką sakiau. Atmenu, Putinas pareiškė: "Aš Jus kitokį buvau įsivaizdavęs". O aš neprisiprotėjau paklausti, ar liurbiškesnį. Bet tolyn mudviejų santykiai ėjo vis glaudyn. Ir nedyvai: Putinas yra labai gera dūšia, kukli, išmintinga, jauki, natūrali, o visuomet labai įdomi: susitikti ir pasikalbėti su juo būdavo vis malonu ir keliama.

Vadinas, sugūžėjome didokas būrys į didžiąją Universiteto salę pasiklausyti įvedamosios Putino paskaitos. Įvadą pasakė bene fakulteto dekanas Pranas Kuraitis. Iš viršaus atrodė, kad Putinas ramus, tik, kaip paprastai, kuklus. Bet žy-

Waterburio, Conn., Lietuvių Šalpos klubo nariai, dirbę prie parengimo: L. Dubauskienė, J. Sluoksnaitienė, J. Norkienė, A. Gylienė, A. Gavanavičienė, prof. J. Žilinskas, B. Šatienė, A. Colnienė, H. Bajorinienė ir H. Jasaitienė. / Members working at Benefit Table, Lithuanian Care and Relief Club, Waterbury, Conn.

miai vėliau jis man sakės, kad labai varžąsis per savo paskaitas univers.tete, ypač tų studenčių! O jos kaip tik buvo entuziastiškiaus.os jo klausytojos!.. Sį kartą j.s kalbėjo, kiek atsimenu, apie meną ir dailę (menas esąs grožinė kūryba, o dailė - grožinė kūrinija). Paskaita buvo logiška, aiški, turininga, neilga — toks yra paprastai Putinas. Galima buvo iš karto tikėtis, jog jis bus geras profesorius. Taip paskiau ir buvo. Tad nedyvai, kad vėliau Humanitarinio fakulteto dekanas Krėvė Mickevičius perviliojo jį į savo fakultetą. Ir iš viso, ko imasi Putinas, tai jam ne blogiausiai pasiseka. Juk štai jis, lyrikas, parašė draminį kūrinį "Valdovo Sūnų" ir parašė gerai. Arba ėmė ir sukūrė labai vertingą epinį "Žiedą ir Moterį". Arba pabandė būgštaudamas parašyti pirmą savo romaną "Altorių Šešėlyje" — ir kokį furorą sukėlė!

Putinas tą kūrinį sukūrė dviem trūkiais. Pirmąją dalį parašė prancūzų Rivieroj. Parsivežęs rankraštį, davė jį vienam kitam pasiskaityti. Viena ponia perskaičius man sakė: kažin be tas veikalas pasirodys stiprus?.. Bet štai gavau "Šakalo" šviežiai iškeptą tomelį — ir susižavėjau. Skaičiau ir stebėjaus: kas per paibelis! Rodos, nieko ypatingo — nei smalsios intrygos, nei blizgančių tipų, nei tų marguliuojančio extra grožybėmis stiliaus — o gražu ir gana! Viskas taip paprasta, kuklu, dažnai tiesiog žurnalistiška — o patrauklu ir tiek! Skaitau ir graudu man pasidarė: štai ką reiškia talentas! Dvasia dvelkia, kur ir kaip tinkama..

Einu pas Jakštą pasidalyti įspūdžiais. Jis irgi bejaučiąs tai pat. Aš jam nurodau, jog "Altorių Šešėly" patiektas falšyvas kunigų seminarijos vaizdas, jog tai ne vieną jaunuolį, turintį pašaukimą, atbaidys nuo seminarijos.. Kitais atvejais Jakštas būtų karščiausiai pritaręs ir pasiryžęs ištvoti autoriui kailį. O šį kartą jis, principe nesiginčydamas, praktiškai besąs po veikalo sugestija ir linkęs jieškoti Putinui pateisinimo, svarbiausia, kad visa pareisią, kaip autorius veikalą pabaigsiąs. Betgi manęs neįtikino: negi Putinas antrame tome atšauks, ką neigiama parašęs pirmajame! Tad tariaus su ne vienu nusimanančiu žmogumi: visi man pritarė, kad Putinas seminariją pavaizdavęs perdaug jau juodai. O tikrovėj kunigų seminarijos, bent mūsiškės, buvo visai kitokios. Krėvė yra sakęs, kad iš seminarijos išsinešęs labai gražių įspūdžių. Ignas Šlapelis — irgi. Adomas Varnas irgi nejuodino seminarijos. Taip pat prof. Jurgis Žilinskis. Ką bekalbėti apie A. Stulginskį ar Liudą Noreiką, ar Dubinską! O Liudas Gira, kai su juo apie "Altorių Šešėlius" kalbėjau, tiesiog karščiuodamasis pasakė, seminarijų garbę gindamas: "Putinas, matyti, serga, kažkokia religinio jausmo atrofija!" Žinoma, tai toli perdėta. Bet, kai Putinas sykį pas mane užėjo, aš laikiau draugiška pareiga jam savo nuomonę pasakyti. Putinas, kaip paprastai, kukliai ir išmintingai atsakė: "Suprantu. Galbūt, per juodai pavaizdavau seminariją. Bet buvau nuoširdus: aš taip buvau seminariją išgyvenęs".

Uolieji Žurnalistikos Instituto organizatoriai Chicagoje su Lojolos un-to prof. J. A. Zvetina / Organizers of the Lithuanian Institute of Journalism, Chicago, Ill. A. Gulbinsko foto

Lietuvių Žurnalistikos Instituto atidarymo dieną (spalio 2) dalis klausytojų; prieky sėdi prof. A. Zvetina ir "Draugo" red. L. Šimutis. / Opening of the Institute of Journalism, Chicago, Ill. A. Gulbinsko foto

Kai išėjo antroji "Altorių Šešėly" dalis, jau buvo aišku, kur Putinas galutinai krypsta. Jau ir Jakštas, nors pripažindamas meninę romano vertę, galutinai prieš jį nusistatė bažnytiniais sumetimais ir sutiko su manim, jog nereikia to veikalo laikyti Š. Kazimiero Draugijos knygynuose.

Čia noriu priminti g. Skaitytojams mūsų neužmirštinojo Jakšto lojalumą talentingiems rašytojams: jis, pav., brangino Vydūno ar Krėvės talentą, nors su jų ideologija ne visuomet tesutiko; taip pat jis nuo pat pradžių ėmė branginti Putiną ir pripažino jo talentą iki galo. Bet, kai tik vieną sykį pajuto, jog rašytojas gali nukrypti nuo katalikų kunigo linijos, tuoj jam aštriai pjūstelėjo, vienoj recenzijoj savo "Draugijoj" pavadindamas jį "Rasputinu". Perskaitęs aš tiesiog nusigandau ir, nuėjęs pas gerbiamąjį patriarką, atvirai sakau jam, jog tai negera, kad j.s taip žiauriai skaudžiai pavadino mūsų mieląjį poetą. Atsimenu, Jakštas tuokart truputį kaltai nusišypsojo ir sako:

(Perkelta į 14 psl.)

VERGIJOS PENKMETIS

BELGIJOS LIETUVIŲ VARGO IR NEVILTIES PENKMETĮ PAMININT.

Belgijos pareigūnai 1947 metais pradėjo tremtinių stovyklose Vokietijoje žvejoti savanorių savo krašto anglies kasykloms. Niekas nesižavėjo darbo raumenų pirklių pasiūlymais, visų akys krypo į užjūrius. Čia belgams į talką atėjo sąjungininkai su savo "demokratiškais" skryningais išvietintųjų stovyklose, atimdami teises tūkstančiams tremtinių, jų tarpe ir nemažam skaičiui lietuvių, į Unros malones. Šiems nuskriaustiesiems teliko vienas kelias — pirmutinė pasitaikiusi skylė — Belgijos anglies kasyklos. Ir taip tos nelemtosios belgų - amerikiečių sutarties išdavoje per 1200 lietuvių prieš savo norą atsidūrė anglies kasyklose. Toje sutartyje buvo daug ko žadėta: atidirbus porą metų kasyklose, kiekvienas galėsiąs išvažiuoti kur norėsiąs; patys belgai ir IRO pagelbėsianti emigruoti

Lietuviai - Belgijos angliakasiai / Lithuanian coal miners, Belgium.

Belgijos lietuviai lankosi pas Belgijos Primatą Kardinolą J. Van Roey; iš kairės: amerikietis stud. J. Navickas, inž. P. Povilaitis, Tėv. Paulius, A. Banaitis, A. Rutkauskas, P. Stonys ir seminarijos profesoriai belgai; vidury žodį taria kun. J. Lukošiūnas. / A Lithuanian delegation visits with Cardinal J. Van Roey, Belgium.

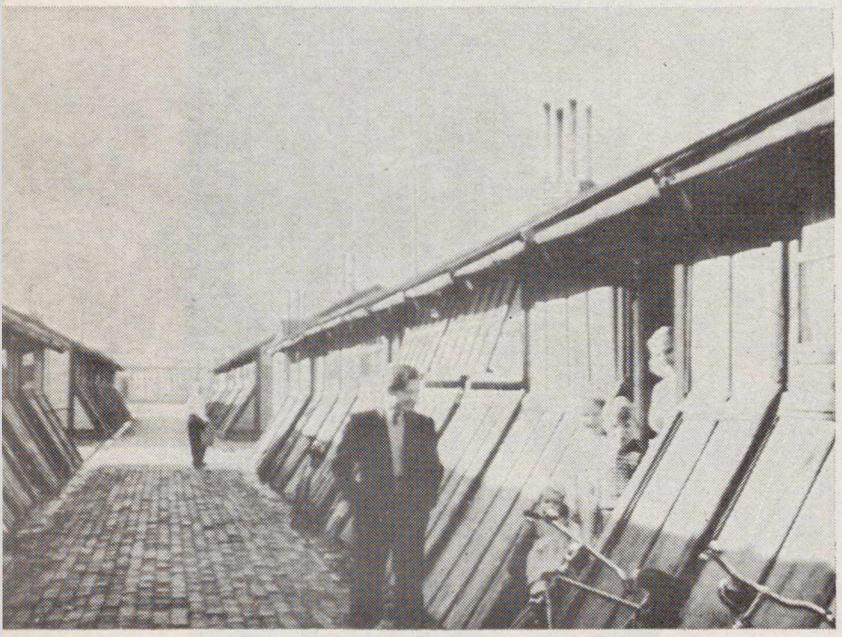

Tokiuose namuose gyvena Belgijos lietuviai. / Barracks housing Lithuanians in Wintersiag, Belgium.

Dažnas dar, turbūt, prisimena 1949 m. lietuvių žygį į Belgijos sostinę Briuselį, jų uždarymą į kalėjimą, šešių dienų bado streiką. Užaliarmuoti ministerijų atstovai žadėjo: "Tik nemirkit badu - būsit išvežti". Ir šį kartą pažadai nebuvo ištęsėti. Tai vienas iš stipresnių Belgijos lietuvių juodosios istorijos fragmentų, neskaitant visų ten likusių darbininkų nustotos sveikatos, sužalotų rankų bei kojų, skilvio, gavusių plaučių džiovą ar silikozę.

Gyvenimo sąlygos sunkios, uždarbiai menkoki (maždaug 3-5 dol. į dieną), bet lietuviškiems reikalams žmonės nėra abejingi. Išlaiko savo laikraštį "Gimtąją Šalį", beveik kiekviena šeima prenumeruojasi po keletą lietuviškų laikraščių, leidžiamų kituose kraštuose. Panašus reikalas yra ir su lietuviškomis knygomis. Taip pat nepašykšti ir aukų Lietuvos vadavimo darbui.

Nemažas būrys lietuvių siekia mokslo. Šįmet trys baigė aukštuosius mokslus. P. Povilaitis Liuveno universitete baigė

Lietuvio vienuolio Tėv. Pauliaus primicijų vaizdas Saint Truideno miesto bažnyčioje (Belgijoj) Viršuj bažnyčios durų belgiškas parašas skamba: "Džiaukis tolimoji maža Lietuva, nes tavo sūnus šiandien čia kunigu įsventintas". / Ceremonies in which holy orders were conferred on Father Paul, Saint Truidain, Belgium.

į kitus kraštus ir pan. Deja, pažadai liko tik pažadais. Nei IRO nei patys belgai nesistengė savo pažadų ištesėti., bet priešingai - trukdė ir naujais pažadais ramino bei apgaudinėjo žmones.

Limburgo (Belgijos) jaunieji lietuviukai su kun. J. Dėdinu ir kun. J. Lukošiūnu. / Lithuanian youngsters in the care of the Revs. Dėdinas and Lukošiūnas, Limburg, Belgium.

Liežo (Belgija) liet. taut. šokių grupės dalis: A. Vėjalis, I. Gurskytė, D. Kleinaitė, J. Pauliukonytė ir B. Poškevičius. / Members of a Lithuanian folk-dancing troup, Liege, Belgium.

Visas Turtas Tilpo Širdyse

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

ATGIMIMO ŽIEŽIRBOS

Kaip lapus, štai, blaško piktas vėjas
Mūsų viltis, mūsų džiaugsmą ir maldas,
Ir, kaip rožės lapas nubyrėjęs,
Rodos, laimė kelio neberas
Į tenai, kur naujos dienos aušta
Pro kančias, pro mirtį, pro skausmus,
Kad taikos ir laisvės rankos glaustų
Mus ir mūsų protėvių namus . . .

Į tenai visi keliai mus veda
Didžiojo tikėjimo jėga,
Tirpdo nevilties kiečiausią ledą
Atgimimo žiežirbos dega
To širdy, kurs eidamas neklumpa,
Kurs kely tevynės nejieškos, —
Jo kelionę — amžių metuos trumpą —
Pergalė ir laisvė vainikuos!

VISAS TURTAS ŠIRDYSE

Daug išsinešėm mes turtų iš tėvynės,
Kur paliko žemė ir namai,
Kur paliko kančios ir skausmai,
Vasaros — kaip auksas, žiemos — sidabrinės . . .

Daug išsinešėm, o tuščios mūsų rankos,
O tušti kelionės rišuliai,
Rodos, visa liko pakelėj —
Kaip berželis, kaip sodybos, kaip tos lankos . . .

Tuščios rankos. O krūtinėj žiba:
Visas turtas tilpo širdyse!
Visas turtas: protėvių dvasia,
Laisvės siekis ir gyvos širdies kūryba.

DANGAUS PAGUODA

Aš tikiu — dangaus paguoda
Raudančion žmogaus širdin ateis
Po šaltuoju gruodžio gruodu
Ir po vasaros vidurnakčio skliautais.

Aš tikiu ne kaukių baliaus diplomatų,
Ne valdovų šio pasaulio parašais —
Aš tikiu sunkiųjų metų
Dievo žodžiais — pranašais.

Aš tikiu — ne veltui vargo žemėj plūsta
Skausmas rykšte ugnine —
Aš tikiu dangaus galybių siųsta
Sielai kenčiančiai Išganymo žinia.

Ir jis bus balta, kaip Užgimimo snaigė
Vidury mirties žiemos,
Ir ji bus Prisikėlimo varpas tam, kurs taigoj
Meilės maldoje rymos.

Ir ji bus karšta pietų padangės saulė,
Ir sutirps joje klastos ir melo pančių geležis,
Ir mirusiam po nuodėme pasauly
Dievo dienos žemiškais žiedais pražys.

technika, nors mokslui turėjo tikrai sunkias sąlygas. Malino dvasinėje seminarijoje teologijos studijas baigė ir gavo kunigystės šventimus užpalietis J. Lukošiūnas. Saint Truideno pranciškonų vienuolyne buvo įšventintas kunigu Tėvas Paulius, O.F.M. (Antanas Baltakis). Jam primicijas stebėtinai lietuviškoje dvasioje surengė miestelio gyventojai. Prie bažnyčios durų užrašas skelbė: "Juich toch blij, klein verre land Littauen, uw kind is hier priester gewijd" (Džiaukis tolimoji Lietuvėlė, čia tavo sūnus įšvenčiamas šiandien kunigu). Šiais metais Liuveno universitete studijas tęsia K. J. Dėdinas (sociologiją), stud. J. Navickas ir K. J. Lukošiūnas (abu filosofiją).

Ateitis Belgijos lietuviams nieko šviesesnio nežada: emigruoti - trūksta pinigų, likti - reiškia netekti sveikatos ir laukti (jei išliksi gyvas) skurdžios pensijos. Tik tiek galima pasidžiaugti, kad nė vienas Belgijos lietuvis neliks negrįžės į Lietuvą, ir grįš tikrai nenutautęs.

Jonas Palėpė

Rašytojas kan. M. Vaitkus tarp amerikonių vienuolių, Peace Dale, R. I. Žiūr. jo str. 6 psl. / Canon M. Vaitkus, contributor to "Lithuanian Days", shown with sisters of a R. I. convent.

POSŪKIS

ALOYZAS BARONAS

Vokietijoj turėjau merginą.

Ji buvo graži ir guvi. Patogi, pasakytų senieji mūsų literatūros žmonės. Bet man su ta gražiąja nebuvo lengva. Buvo kitas vyrukas jaunesnis, ir pinigo lengviau mokąs palaikyti. Aš iš dėdės gautus siuntinius parduodavau, o jis be jokių dėdžių juodoj rinkoj nemažom sumom mėtėsi. Bet, tiesą pasakius, aš buvau inteligentiškesnis ir studijavau, manydamas baigti. Merginą prisipratinau. Vaikščiojom mudu po parkus, braidėm pievas; kartą sušalusiom rankom prie jos namų bandžiau ją apkabinti ir šiltom lūpom pasiekti jos šalto skruosto. Jūs žinote, kad visos istorijos panašios. Pirmą ratą buvau laimėjęs, ir man važiuojant į Ameriką, buvo aišku, kad mums gyvenimą teks gyventi kartu.

Mano dėdė buvo geras. Bent tiek, kiek dėdė toks gali būti. Atvažiavau vienas iš pirmųjų. Mergina paliko ten. Surasti darbą buvo sunku, o sėdėti ant dėdės sprando nebuvo labai linskma. Bet sėdėti reikėjo. Pinigų neturėjau net ir pašto ženklams. Tačiau norėjau ne tik laišką, bet ir siuntinį pasiųsti. Nežinojau nei kur eit, nei kur važiuot, net pasigert iš apmaudo dėl to pačios priežasties nebuvo galima.

Dėdės gerumo šulinys ėmė išsisemti. "Jieškok darbo", sakė jis man, ir aš negalėdavau nei valgyti nei miegot. Neturtingumas visų ligų motina. Jis grabų dirbėjas, kalėjimų statytojas ir talentų duobkasys. Lengva būti dvasioje neturtingu, kai žinai, kad savo, o ne svetimo valgai ir kad dar rytdienai lieka. Pradėjau galvoti, kodėl nėra šiukšlinių nereikalingiems žmonėms išmest. Bet žmogus esi žemėje, kad valgytum duoną ne iš dėdės, bet iš savo prakaito.

Gavau darbo. Nelabai linksmo ir malonaus, atsimenant tai, kad aš galėjau tikti daug geresniam postui. Vežiau šiukšles. Atsirado pinigų, ir dėdės gerumo šulinys vėl pradėjo prisipildyti. Važiuodavom tokia mašina, kaip patranka, keturi vyrai. Du juodžiai, aš ir šoferis. Mes versdavom iš siaurų užpakalinių gatvelių dėžes mašinon, ir ji ūždama maišė popierius, dvokiančias maisto atmatas ir skudurus. Darbas purvinas, bet pinigas švarus. Mokėjo neblogai, ir aš pradėjau siuntinėti merginai ir draugams. Išsitiesiau materialiai ir dvasiškai. Pinigas žmogų skaidrina ir leidžia būti protingam. Padariau sutartis merginai ir jos tėvams. Jie po kiek laiko atvažiavo.

Mergina surado darbo laboratorijoj. Aš maniau tada, kai pradės dirbti jos tėvai, baigti senbernystės dienas. Gyvenimas ėjo paprastai ir, rodos, nieko nekeisdamas.

Vieną kartą mergina manęs paklausė: "Kur tu dirbi?" Aš pasakiau įmantrų pavadinimą. Nemeluodamas. Miesto švarinimo įstaiga buvo pavadinta moksliškai ir švariai. Pasakiau, kad kraunu, o ką kraunu, jai buvo nelabai svarbu. Galėjau pasakyti ir tiesą, bet kažkodėl nesinorėjo. Vieną juodą rudenio rytą, ilgomis pirštinėmis apsimovę, pylėme dvokiančias dėžes į triukšmingai malančią mašiną tame rajone, kuriame gyveno mergina. Šoferis kažko krapštėsi po motorą, ir mes stovėjome purvini ir pusėtinai apsidraskę. Tame lietaus kapojime atrodėme pakankamai kvailai ir skurdžiai Gatvele, augštais batukais ir rusvu rudeniniu apsiaustu, skubėjo mano mergina. Aš pasisukau į šalį, bet tas judesys mane išdavė. Galbūt, ji manęs būtų nepažinus. "Tu", šūktelėjo ji, nustebdama ir staptelėdama. "Labas", pasakiau aš jai. Tuo laiku šoferis pavažiavo, ir mes, žiurkėm lakstant, vėl pylėme šiukšles iš purvinų statinių.

Bet mergina manęs nepametė. Mylimą žmogų pamesti tai ne musę nubaidyti. Tik pasakė: "Kam tu ten dirbi? Tu ekonomistas ir gali surast geresnio darbo". "Tai kas? Čia svarbu pinigas", atsakiau. "Ne, ne pinigas", šaukė ji. "Ne pinigas. Žmogus svarbiau. Aš niekad šitam krašte nepripratsiu. Įsivaizduokite, diplomuotas su beraščiais šiukšles veža. Garbė brangesnė už pinigą. Inteligencija. Viskas brangiau. Ir tu pats man brangesnis už pinigą".

Darbų pradėjo atsirasti. Aš nuėjau į vieną fabriką sąskaitų rašinėti ir vakarais pradėjau vaikščioti į mokyklą. Susipažinti su sąskaityba ir terminais. Į savo šiukšlavežio vietą įsukau draugą iš Vokietijos, kurį aš atsikviečiau. Tą savo buvusį konkurentą, apsukriai plaukiojusį juodos rinkos vandenimis.

Naujoj darbovietėj iš karto pajutau skirtumą. Buvo kita aplinkuma, kiti žmonės, kitas darbas ir kiti keiksmažodžiai. Ir merginos, gražiai dažytos, žiūrėdavo į mane, ir savo lengvom eisenom kartais priversdavo mane į jas pasukt ilgus žvilgsnius.

Bet sunku nusikabinti nuo malonaus meilės kablio. Nuo merginos, kurios aš taip klausiau, negalėjau greit pabėgti. Aš ją sekiojau, kaip ir ji mane, bet visada turėjau rūpesčių, nes pradėjo trūkti pinigų. Įstaigoje turėjau geriau rengtis, mokykloje mokėti už mokslą, o uždirbau daug mažiau negu pirma. Šiukšlių vežimas buvo brangiau apmokamas.

Mano draugas dirbo nieko neimdamas į galvą. Jis važiuodamas švilpdavo kiekvienai praeinančiai merginai. Vakarais jis surado dalinį darbą valgykloje. Po kiek laiko jis jau važinėjo automobiliu. "Žinai, ir tu gali mašiną pirkti", pasakė man kartą mergina". "Na, palauk, vėliau. Daugiau pradėsiu uždirbti. Pasimokysiu dar". " Aš dabar noriu", atsakydavo ji. "Mes visą laiką blogai gyvenom. Visa jaunystė stovyklose, barakuose ir bėgime. Dabar laikas ir dabar galima ir reikia gyvent".

Man balansavosi sunkiai. Aš vis nedrįsau užsitraukti skolos. Kartais draugas pavežiodavo visus tris. Kai aš būdavau mokykloje, jie kartais išvažiuodavo dviese. Į kiną, pievas ar pajūrį. Merginai patiko pinigai, laikas ir gyvenimas, vežamas automobiliu. "Tegu būna, kas nori, nors ir valkata, bet tegu turi pinigų", pasakė ji man kartą.

Mes važiuojam apie pasaulį. Keičias kontinentai ir mintys su jais. Ir galvosena sensta ir jaunėja su mylia ir valanda. Mergina pasisuko pagal laiką ir madą. Negali nešioti vyžų, kai kiti krokodilo odelės batukais dėvi. Negali eiti pėsčias, kai baltos padangos šviečia. Aš nepajėgiau apsisukt taip greit. Tokia stačia kryptimi. Aš nesusiorientavau. Mane išmetė, kaip kvailai nepažangų ir nemokantį gyventi. Aš iškritau ant posūkio naujam gyvenime.

Ji ištekėjo už mano draugo, užėmusio mano šiukšlavežio vietą —

Tai ir visa istorija.

"DANA'S" DELICATESSEN

Alfonsas ir Danute Pareigiai

1439 SO. 49th AVE.
CICERO 50, ILL.
OLimpic 2-9463

Atlieka visus fotografijos darbus: portretus, vestuvines nuotraukas, grupines, technikines, foto kopijas ir t.t. Meistriškai atlieka mėgėjų darbus ant pasirinkto popieriaus ir dydžio.

GRAZINA STUDIO

PHOTO SERVICE

3228 S. Halsted Street
Chicago 8, Ill.
Telef. VI 23625

Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Federacijos Kongreso, įvykusio rugsėjo 26-28 d.d. Detroit, banketas Statler viešbutyje. / American Lithuanian Roman Catholic Federation 32nd Congress, Sept 26-28, 1952, Detroit, Mich.

Dayton, Ohio, Šv. Petro draugijos nariai prieš 50 metų. Tik keli iš jų tebėra gyvi ir galėjo šiais metais paminėti draugijos 50-metį; žiūr. foto žemiau. / The St. Peter's So. in its early days, Dayton, Ohio.

Jei ateis Jakstas...

(Atkelta iš 9 psl.)

"Žinote, toks jau mano būdas: spįstelėjo galvoj kokia įdomesnė aštresnė mintis rašant, – negaliu susitūrėti neparašęs!" Tuo jis anąkart kaip ir prisipažino negerai padaręs. Aštriu savo sąmoju jis kartais pjaute papjaudavo rašytoją. Sakysim, vieną kartą jaunas eiliuotojas Kupstas išvertė kažką iš kažkurio svetimo autoriaus lietuviškai; Jakštui nepatiko – ir štai skaitome "Draugijoj": kupstas išvertė vežimą, o aš išverčiau eiles! Na, ir daugiau Kupsto kūrybos man taip ir nebeteko niekur aptikti. Dar prieš pirmąjį Pasaulinį karą rašytojas Kazys Puida, studijuodamas Berlyne, buvo pradėjęs rašyti eilėraščius, prisidengęs Žegotos slapyvardžiu. Jakštas įsikibo į jį kaip buldogas ir paleido į apyvartą sparnuotą posakį "žegotiškos eilės". Ir aš daugiau nebegirdėjau Puidą rašant poeziją. O gal Jakštas čia pakenkė mūsų poezijai, suturėdamas jos evoliuciją: Puida gal buvo pirmasis modernistas-ekspresionistas, patekęs Berlyne į jo įtaką; o talento jis, kaip rašytojas, turėjo; tik gal neturėjo pakankamai kieto sprando nepasiduoti priešingiems vėjams..

Žinoma Putinui Jakšto smūgiai nebegalėjo stipriau pakenkti, kadangi Putinas žinojosi jau esąs visų, net ir paties Jakšto, pripažintas įžymiu kūrėju; betgi nabagas bijojo Jakšto, kaip ugnies, ir jo privengdavo, kiek tik begalėdamas. Išėjus antrajai "Altorių Šešėly" daliai, autorius atnešė ir man autografuotą egzempliorių į Š. Kazimiero Draugijos rūmus Rotušės aikštėj, kur aš tuomet gyvenau priešais Jakštą, ir šis labai dažnai pas mane užeidavo. Putinas apie tai žinojo – tad pas mane nerimo. Sako man: "Jei užeis Jakštas, aš šoksiu pro langą!" Nenoromis šyptelėjau: mano butas buvo antrajame aukšte, o aukštai nežemi. Žinoma, ėmiau ramdyti: girdi, baisusis Jakštas vargiai nūn užeisiąs; o jeigu ir užeitų, tai ne taip jau bus baisu ,nes Jakštas – mielas žmogus. Betgi pats truputį būkštavau: iš tikrųjų, situacija susidarytų nepatogi.. Tačiau, mudviejų laimei, Jakštas neužėjo, ir mudu su Putinu dar galėjova pasikalbėti apie "Altorių Šešėlyje". Aš jam pasisakiau, kaip man patikęs tas romanas, koks jis kuklus bei paprastas, vietomis net sausas, o vis tik įdomus; kaip jis atrodąs taip sau akimoju, be ypatingų pastangų parašytas, o vis tik dailiai meniškas. Putinas atsakė, jis ir pats stebisįs: jis nė pats nežinojęs, kad galįs sklandžiai pasakoti. Tuokart priėjau prie opesnio dalyko – kad negalėsiu leisti jo knygos pardavinėti Š. Kazimiero Draugijos knygynuose ir, būtent, dėl ko. Jis, kaip paprastai, ramiai bei atsidėjęs išklausė ir taip pat ramiai pareiškė suprantąs mano stovimąjį punktą ir su juo sutinkąs. Išsiskyrėva draugais ir draugais pasilikova. O kas žino, gal mudviejų keliai dar susilies į vieną vagą..

Peace Dale, R. I.

Dayton, Ohio, Šv. Petro draugijos nariai, minį 50 metų draugijos įsteigimo sukaktį. / The St. Peter's Soc. of Dayton, Ohio, celebrating their 50th anniversary as organization.

ATSIMINIMAI APIE ST. ŠIMKŲ

Jis "nemėgo" operos

J. BERTULIS

Išsikalbėjęs su komp. St. Šimkum apie meną, kartą jo paklausiau, kaip jis žiūri į operą, bei kodėl jis nemėgsta operos diriguoti ar komponuoti.

Į tai jis atsakė: "Žinai, broliuk, opera tai nėra tikrasis menas. Tai yra vien mozaika: čia rasi truputį baleto, truputį ansamblio, truputį vaidybos, truputį solo, choro, bent kiek pasirodo ir orkestras pilname grožyje. Daug išorinių efektų - dekoracijos, apšvietimai ir pan. Bet iš jų nė vienas negali pilnai pasireikšti su visais niuansais bei temų išvystymu, kad patenkintų meno reikalavimus. Aš to nemėgstu. Mano siela — simfonijoje. Čia, prašau, dirigentui pilna laisvė ne tik pareikšti autoriaus mintį, bet ir save įjungti".

Vienok, persikėlęs gyventi į Kauną, matyt, savo nuomonę apie operą pakeitė, nes pats parašė operą "Pagirėnai".

A.donа Snarskytė, Australijos stalo teniso jaunių meisterė. Ji gyvena ir lanko gimnaziją Adelaidėje.
A.donа Snarskytė, Lithuanian tab.e tennis champion of Austra.ia.

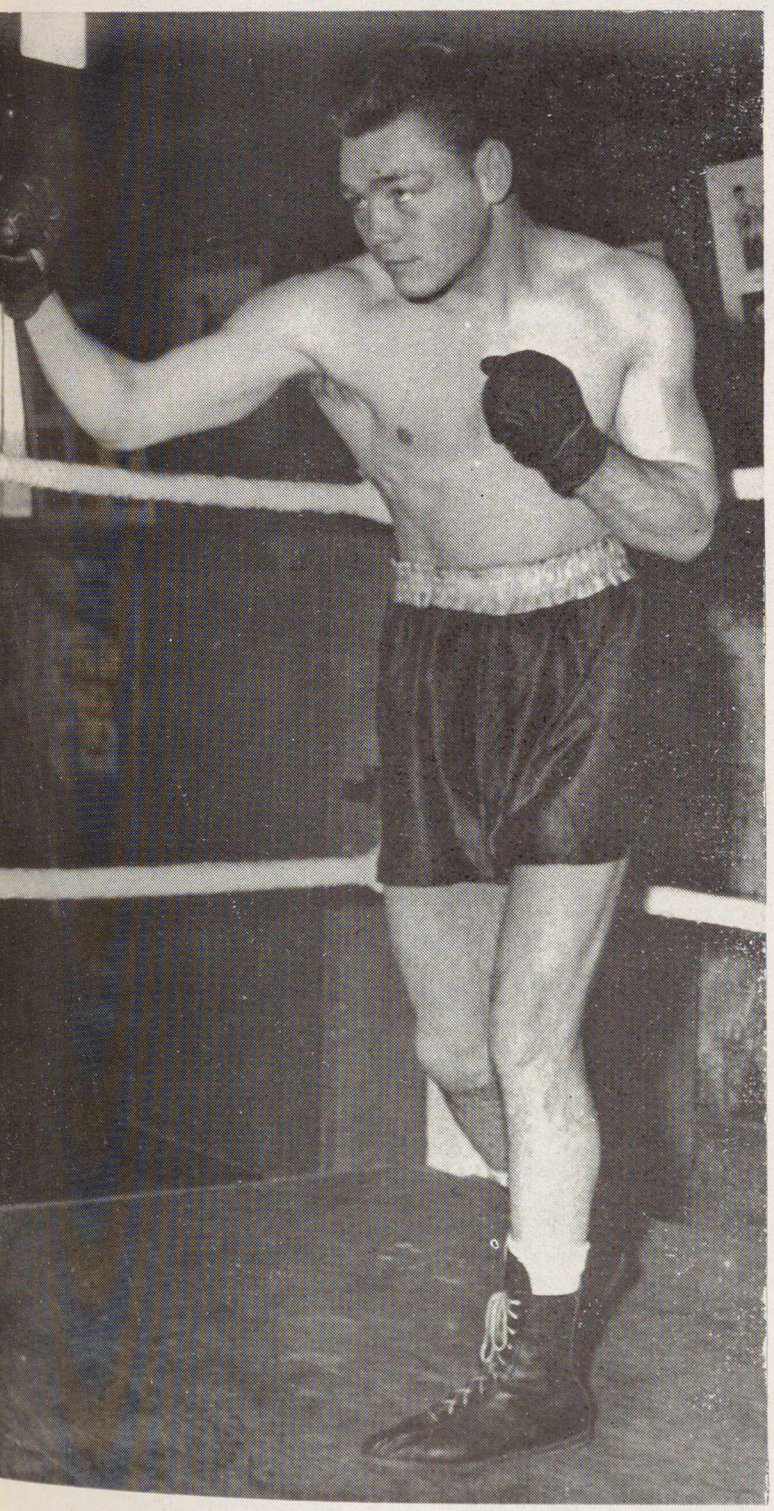

Pranas Mikuličius (Pran Mikus), Victorijos bokso čempionas (Australija). Netrukus jis rungsis dėl Australijos bokso čempiįono vardo. Jis atvyko į Australiją 1949 m., yra 25 metų amžiaus ir neseniai vedė lietuvaitę Genę Matulaitytę. / Pran Mikus, Victorian welterweight boxing champion, Australia.

"Iš tavęs kompozitoriaus nebus"

Klaipėdos konservatorijoje St. Šimkus vedė kompozicijos klasę ir orkestrą. Orkestro koncertmeisteriais buvo patys pedagogai. Pamokose jie su savo klase turėjo ne tik sistemingai išeiti kursą, bet ir paruošti orkestro partijas. Orkestro pomokų metu, jei kuris instrumentas neatlikdavo dirigento pageidavimų, koncertmeisteris turėjo tą frazę pagroti solo. Taip eita žingsnis po žingsnio ir pasiekta, kad orkestro skambumu žavėjosi net mūsų nemėgstantieji svetimtaučiai.

Specialios kompozicijos klasėje studentų buvo nedaug. Tarpe kitų čia studijavo Jer. Kačinskas, J. Strolia, Andriulis, Švedas ir k.

Kurio nors vieno metodo St. Šimkus nesilaikydavo. Kiekvieną kartą vis sakydavo: "Šiuo būdu bus geriau". Aiškindavo, jog jis tai daręs iš praktikos; reikią eiti naujais keliais, negalima būti per daug konservatyviam. Vienok kai tik kuris nors studentas norėdavo uždaviny savo mintis laisviau pareiktši, St. Šimkus dažniausiai pykdavo.

Kartą, prisimenu, Jer. Kačinskas atnešė padarytą uždavinį, kuris buvo laisviau harmonizuotas. St. Šimkus peržiūrėjęs jam pasakė: "Žinai, broliuk, patarčiau tau kompozicijos klasę apleisti. Iš tavęs visvien nebus rimto kompozitoriaus. Tamsta per daug švaistaisi, neturi jokio stiliaus. Geriau daugiau dėmesio skirk savo instrumentams - violai ir fortepionui".

(Vienok čia prof. St. Šimkaus apsirikta. [Errare humanum est]. Tiesa, tuo metu Jer. Kačinskas "mėtėsi", nes savęs dar nebuvo suradęs. Bet baigęs Klaipėdos Konservoriją, jis nuvyko į Prahos Konservatoriją, kurią baigė pas prof. Haabą atonalinės bei ketvirtatoninės muzikos kompozicijos klasę. Jis tapo žymus kompozitorius. Jo veikalai buvo pildomi net Londono festivaly, kur buvo demonstruojami vis pasaulio kompozitorių geriausieji, rinktiniai veikalai).

Pirmoji dainų šventė Veliuonoje

Veliuoniškiai apie St. Šimkų pasakoja tokį anekdotinį įvykį.

Būdamas Skirsnemunėje St. Šimkus sumanė Veliuonoje suruošti aplinkinių chorų dainų šventę. Jis važinėjo ir lankė apylinkės chorus, juos ruošdamas bei tikrindamas.

Nustatytą dieną Veliuonos rengimo komiteto išpuoštoje salėje publikos prisirinko sausakimšai. Gausiam chorui susigrupavus, scenon išdidžiai ir linksmai išėjo St. Šimkus. Publika jį sutiko gausiais plojimais. Visiems aprimus, chorui buvo paduotas tonas. St. Šimkus užsimojęs diriguoti su visa energija. Bet girdis... ne visi choristai paėmę tikrąjį toną uždainavo. St. Šimkus nuleido rankas, pažiūrėjo į dainininkus, garsiai ištarė "tfu", nusisuko, nulipo nuo scenos ir sėdęs ant dviračio parvažiavo į Skirsnemunę. Vargšai choristai susikuprinę nubėgo nuo scenos. Salė gi plyšo nuo juoko. Rengėjai, švelnindami padėtį, suruošė vakaruškas.

Taip praėjo Veliuonoje pirmoji dainų šventė.

V. Markauskas su tėvais ir Raštikių šeima prieš išvykdamas į kariuomenę (Melrose Park, Ill.) / V. Markauskas photographed with parents and the Raštikis family, prior to leaving for the Army, Melrose Park, Ill.

Los Angeles BALF skyriaus valdyba: Karalius, Tumas, Uždavinys (pirm.) ir Varnauskas. / Officers of the local chapter of BALF, Los Angeles, Calif.

PAKELIAMA PRENUMERATOS KAINA

Pakilus visoms išlaidoms virš 30%, ir "Lietuvių Dienų" prenumerata 1953 metams pakeliama iki 4 dolerių metams.

Tačiau kiekvienas užsisakęs ar atnaujinęs "Lietuvių Dienų" prenumeratą iki 1953 m. sausio 1 d. gaus tik už $1.00 (viso $5.00) įdomią St. Būdavo apysaką "Varpai skamba", kurios kaina yra $2.50.

Administracija

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Antanas Losius, Athol Mass., LD skaitytojas ir aktyvus veikėjas staiga mirė spalio 12 d.

— Benediktas ir Leonora Vilimai, Cleveland, Ohio, jau įsikūrė Los Angeles, Calif.

— Vladas Griciukas ir Rimas Gylys iš Clevelando, Ohio, persikėlė gyventi į Los Angeles, Calif.

— St. Sgt. Thomas Noreika, atkeltas į Barstow, Calif. Jis kaip tankų specialistas jau 16 metų tarnauja JAV kariuomenėje, ir už 4 metų gaus pensiją.

— Mary Stonis, Cleveland, Ohio, vasarą praleido pas John Basil, Los Angeles, Calif.

— Florence Korsak ir Miltonas Starkus, Los Angeles, Calif. lapkričio 8 d. kartu atšventė savo gimtadienius tarp draugų Korsakų namuose.

— Petrui Kupraičiui, Los Angeles, Calif., padaryta net dvi sunkios operacijos Veteranų ligoninėj.

— Aleksandras Samas, Chicago, Ill., sūnus veikėjos Samienės, apsigyveno Los Angeles, Calif.

— Povilas Šlapelis, Chicago, Ill., pusbrolis muz. A. Šlapelio, persikėlė gyventi į Los Angeles, Calif.

NAUJOS KNYGOS

Liudas Dovydėnas, BROLIAI DOMEIKOS, romanas, trečioji laida. Išleido TERRA, 748 W. 33 St., Chicago, Ill. 256 pusl. Kaina 2.50 dol.

Jieva Simonaitytė, AUKŠTŲJŲ ŠIMONIŲ LIKIMAS, romanas, trečias leidimas. Išleido BALTIJA, 168 Concord Ave., Toronto, Ont., Canada. 438 psl.

Juozas Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS. Nuotykių nuotykiai... parašyti liet. pasakų motyvais. Išleido Chicagos Liet. Lit. Draugija, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 230 psl. Kaina 2.75 dol.

Dainora Daunoraitė, "Lietuvių Dienų" atstovė Londone (Anglija). Portretas tapytas britų dail. Parkinson ir buvo ištatytas Londono Karališkos Akademijos portretų parodoje kaip "Lithuanian Girl". / D. Daunoraitė, portrait painted by English artist Parkinson.

L. Zaikienės vadavaujama Liet. Taut. Šokių Grupė Los Angeles, Calif. Lapkr. 5 d. Grupės porą šokių buvo nufilmuota vienos filmų studijos kultūriniams reikalams. / The Zaikis dance troup, Los Angeles, Calif.

LINKIME

Linksmų Kalėdų Švenčių

ir Laimingų Naujų Metų

visiems mūsų klijentams

Brones ir Alekso Urbonu

Maisto Produktu Krautuve

4559 SO. HERMITAGE

CHICAGO 9, ILL.

Kam Nepriklausoma Lietuva yra tikslas, tas skaito

Nepriklausoma Lietuva

NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ leidžia Kanados Lietuvių Centro Taryba, apjungianti įvairių politinių pažiūrų bei partijų ir visokių religinių bei nereliginių įsitikinimų lietuvius bendru tikslus Lietuvių Tautos progresas ir Lietuvos Nepriklausomybė.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA sprendžia neišspręstus Lietuvos ateities klausimus bei aktualias problemas, daugiausia rašo apie gyvenimo ir įsikūrimo sąlygas Kanadoje ir kituose kraštuose.

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS kaina: Kanadoje $5,00, visoje Amerikoje $5.50 ir kitur $6.00.

Adresas:

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA,
7722 George St., Ville Lasalle,
Montreal, P. Q., Canada

Lithuanians on parade, Chicago, Ill. / Chicago, Ill., lietuviai paraduoja

A. Gulbinsko foto

The Lithuanian Renaissance

From an address delivered by Prof. Malbone Graham of the University of California at Los Angeles, marking the 70th birthday anniversary of Prof. Mykolas Biržiška, Rector of Vilnius University and surviving signer of Lithuania's Independence Declaration.

To pay this verbal tribute to Dr. Biržiška is, however, merely to acknowledge what is known and of public record. What I should like to do, if I may, in the moments at my disposal, is to bring into relief, without unduly pointing the moral or adorning the tale, two little known episodes in the life of Dr. Biržiška which mark him definitively as one of those rare, fine men of noble character who by their acts at a strategic moment in history influence decisively the course of subsequent events of local, regional, and even world importance.

For the first of these incentive moments, which took place over a third of a century ago, may I ask you to look with me into the great Library of Congress in Washington, D.C. There, in the magnificent collection of the personal papers of President Woodrow Wilson one comes upon an exceedingly interesting manifesto, the first great political document coming out of Lithuania, past the seven veils of censorship, to reach the outside world. It is an appeal, originating in Vilnius, under the very noses of the German Occupying Authorities, to "Woodrow Wilson, President of the United States of America, Washington." Dated on the twenty-ninth day of April, 1916, it was sent to our then Chief Executive through the instrumentality of three trusted men — Steponas Kairys, Jurgis Šaulys, and A(domas) Zmuidzinavičius. The appeal was prepared in Vilnius, with extreme care in the wording of its statements, by seven of the foremost leaders of the Lithuanian nation: (1) Dr. Jonas Basanavičius, the patriarch of the Lithuanian national renaissance; (2) Antanas Smetona, later destined to be Lithuania's first and last President; (3) Petras Klimas, the gifted historian and diplomat; (4) Father Dogelis; (5) Aleksandras Stulginskis, second President of Lithuania; (6) Jonas Vileišis, later Mayor of Kaunas, and (7) last but not least, Mykolas Biržiška. When it passed from their hands into those of the Committee of the Nations and Confessions Oppressed by Russia and was eventually transmitted to Wilson, it constituted the first formal contact between the actual representatives of the future Republic of Lithuania and the Chief Magistracy of the United States. On that ground alone the document is intrinsically interesting, yet its internal content is, it seems to me, to be of even greater pertinence in the light of current circumstances in the world today.

The appeal was consciously intended to reach Russia's Western European allies through the intermediary of the United States, thereby bringing the conjoint pressure of America, Britain and France to bear upon the Czarist government. Given the actual situation in Lithuania, as Father Bartuška and our own Dr. Bielskis so intimately knew it, the document tactfully avoided any mention of Germany, concentrating its full force on the iniquities of the Russian regime. In so doing, the drafters of the appeal tacitly revealed their conviction that nothing in the way of liberation was to be expected from Czardom.

When the document is examined in detail thirty-six years later, the conviction grows upon even the most detached and recondite scholar that the indictment of the treatment of Lithuania by the Romanovs was not merely a stinging stricture against Czardom, but against the whole Russian tradition, regardless of regime; for to Dr. Biržiška, as to his fellow-signotries, the record of Russian actions and attitudes went far beyond the whims of an individual dynasty, beyond the intrigues of a close-knit camarilla at the Russian Court, to a deeply ingrained anti-nationality policy relentlessly carried through with the support of wide sectors of the Russian populace.

With the skill of a team of surgeons probing to the depths of inflamed tissue, Dr. Biržiška and his colleagues laid bare for President Wilson the specific steps by which the Russian Government exercised its merciless, destroying power in the ancient Lithuanian lands through formal, legal russification[1], by the uprooting of all vestiges of Lithuanian cus-

Popular Award Winner (given at International Madonna Festival), "Twentieth Century Madonna", oil painting by Paul Puzinas, Los Angeles artist. XX Amžiaus Madona / P. Puzinas

tomary law, and the cold imposition of the inflexible Russian codes, themselves mute evidence of the relentlessness of Russian pressure. Nor was this all. The long arm of Muscovy extended into all the Lithuanian-inhabited areas, destroying the force of ancient national tradition by breaking up Lithuania into a number of provinces, disrupting the administrative integrity of the country and reducing it to a status more easily amenable to the wishes of Saint Petersburg. The same was true of agriculture[2], *russification of the land, not the partition of the latifundia to the peasantry, being the Leitmotif of Imperial policy.* The practical results of these measures, as I am sure all of you are aware, led to wholesale migration to America of some hundreds of thousands of Lithuanians. In like manners freedom of conscience and of worship were trampled in the dust, followed by the confiscation of all non-Orthodox church properties for the benefits of the Greek Orthodox Church[3].

But to the jurisdiction and religious russification of Lithuania, the whole vast apparatus of the Russian Empire added its final weapon – that of educational and cultural denationalization[4]. I need not detail to this audience, certainly in this distinguished presence, the variform ways in which the minions and myrmidons of Czarism prohibited, and sought to extirpate, the ancient Lithuanian tongue, banning its use in public institutions, in courts and schools, in churches

(Continued on Page 21)

Artist Paul Puzinas

Exile disrupted the careers of many prominent Lithuanian artists, among them Paul Puzinas, who was forced to leave the bulk of his life's work behind in coming to this country. He is at present the only Lithuanian artist of note living in the West.

This year marks Paul Puzinas's twentieth anniversary as a painter, for it has been that long since he graduated from the Riga Art Academy and entered the art world.

While yet a pupil at the Riga Art Academy Paul Puzinas had his paintings shown at annual exhibits, where they were esteemed from the first among the best submitted by the student body of 300.

He was already an established professional in Latvia, and an unofficial representative of Lithuanian culture and art there, when, in 1933, he gave his first one-man show in Kaunas, Lithuania.

In this, one of many exhibits to follow, Paul Puzinas was singled out as a landscapist-impressionist with a sharp eye for the Lithuanian countryside which he depicted in paintings of a sombre and contemplative character, and in so doing departing from the mode of the day.

After his initial success (warmly commented on by the Latvian art historian, Arturs Jegers), Paul Puzinas's work was put on exhibit in the capitols of Tallinn, Riga and Kaunas. Critics of the day saw in him a rising painter of great promise.

In the fall of 1937 Paul Puzinas moved from Riga to Kaunas and formally enrolled himself in that city's art activity. In his paintings of this period he leaves the purely scenic to concentrate on figure representations, which are characterized by boldness of line, sweep, and depth of tone.

1939 finds Paul Puzinas art instructor in the gymnasium at Panevėžys. Here, in intervals between teaching and painting, he decorates the Panevėžys Cathedral and executes additional paintings for other churches, utilizing German baroque techniques in sculptured relief and color. This monumental work, in fresco, earned the Cathedral the reputation of being the most lavishly adorned church in all Lithuania.

In 1940 Paul Puzinas submits his paintings at various exhibits, in Vilnius, Panevėžys, and in a national competition, at the latter of which he wins the prize for oils with a painting called "Autumn Mood" (now in the Vilnius Museum).

The Bolshevik and Nazi occupations following put the great hand of censor-

ship and restriction on the art of Lithuania, as it did on all other cultural life. Notwithstanding, during the Nazi occupation, Paul Puzinas produced several prize-winning works, among them "Rye Harvest", which was chosen second best, and another work that won first prize for portraits at a Darius-Girėnas competion. In 1943, already removed to Riga, Paul Puzinas exhibited his "Fisherman" and "Figure of a Woman".

Forced to flee his native land along with thousands of other Lithuanians, Paul Puzinas lived a hand - to - mouth existence in Germany and in 1947 emigrated to the United States, where he established residence in New York, and taught for eight months as art instructor at a GI art academy; later, in 1948, he came to Hollywood and opened his own art studio on Sunset Boulevard. Working in difficult circumstances, he succeeded in securing recognition at the Fifth Annual Art Exhibit, held in 1949, with his "Fisherman", one of the 370 paintings chosen in a competition involving 2,000 artists.

Two years later, in 1951, Paul Puzinas won second honorable mention at the same Los Angeles exhibit, with his study, "Refugee", and took first prize in the popular poll. Successive exhibits, at the International Flower Show, the Sixth Annual Madonna Festival, the Los Angeles City Exhibit, proved Paul Puzinas a gifted painter and a contender for leading honors.

Paul Puzinas (ieft) receiving award from Los Angeles City Commissioner P. Davis, for painting hanging in background ("Madonna"), Los Angeles, Calif. / Dail. P. Puzinui už jo paveikslą "XX Amžiaus Madona" įteikia medalį Los Angeles miesto komisionierius P. Davis (dešinėj).

"Fishermen at Work" - painting by Paul Puzinas

"Žvejai" /P. Puzinas

Besides participating in various city art exhibits, Paul Puzinas has on invitation given lectures and demonstrations on art topics and techniques. His versatility in all related matters has brought him to the attention of the American press and to civic art officials in Los Angeles. On several occasions he has been called upon to serve on boards of judges in city art exhibits.

Currently Paul Puzinas is working on an art project for the Hillside Memorial Park Mausoleum. He will paint a large mural (20x15) on a biblical theme and will also execute two smaller works, these to be the sole decorations within the structure.

Wedding Flowers *Decorations*

LOVICKIS

FLORIST

3316 S. Halsted St.

Chicago 8, Ill.

Phone YA. 7-7308

Lithuanian students of the Vasario 16 Gymnasium at the monument of Beethoven, Bonn, Germany. / Vasario 16 Gimnazijos krepšinio rinktinė su mok. O. Gešventu Bonoje prie Beethoveno paminklo.
K. Dikšaičio foto

LITHUANIANS MAKE NEWS

K. Žalkauskas, chairman of the executive branch of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania with its seat in West Germany, has stressed these points of his so-called cabinets in exile program:

1. Consolidation, harmonization and strengthening of all Lithuanian institutions, patriotic organizations and their activities;
2. Sincere cooperation with Lithuanian diplomats in the free world;
3. Action for restoration of diplomatic status of Lithuania in all the free countries of the world, as in the U. S.
4. Final steps in organizing the World Lithuanian Community and summoning of its convention.

Recently elected members to the *Council of the Lithuanian Community of Canada* held their first conference in Montreal, Que., where *J. Matulionis,* was elected President. On this occasion a letter of greetings was received from *Hon. Louis St. Laurent,* Prime Minister of Canada.

Prof. S. Sužiedėlis, Editor-in-Chief of the Lithuanian semi-weekly *Darbininkas,* published in Broklyn, N. Y., was recently elected President of the Federation of Lithuanian Catholic Students' and Academics' of the world.

The Lithuanian American Information Center, New York, N. Y., in cooperation with some American institutions, has recently published a booklet, *Voyage to Freedom,* describing in comic strips the escape of three Lithuanian fishermen from Communist - subjugated Lithuania and their coming to this country.

The reorganized *Lithuanian Writers Association of the free World* has elected its executive organs, Chicago, Ill.

The biographical dictionary or Lithuanian Who's Who is about to go to press. Persons still in possession of the biographical forms should fill them out and forward them as soon as possible. Also, persons qualifying and who would still like to be included in the dictionary should make application now, without delay.

"Lithuanian Days" has recently published a Lithuanian historical work by

Theresa Geležiūnaitė, Lithuanian maid of honor (right) with queen, reigning Cigar Harvest Festival, Hartford, Conn. / Tabako festivalio karalaitė T. Geležiūnaitė (dešinėj) su karaliene, Hartford, Conn.

Prof. Mykolas Biržiška. The first volume of *The Course of the Lithuanian Nation* (Lietuvių Tautos Kelias) is now available to readers, at three dollars ($3.00) the copy.

Briefly, the book traces in memoir-like fashion the early days of Lithuania's rebirth as a sovereign power before and after 1918. Prof. M. Biržiška, long a student of Lithuanian government and active in the political struggle of the period, sheds new light on the problems and circumstances surrounding the Lithuanian Renaissance.

Lithuanians interested in a comprehensive treatment of early Lithuanian political history by a man who was there and who signed Lithuania's Independence Declaration, should by all means secure Prof. Biržiška's *The Course of the Lithuanian Nation.*

Group of Lithuanian coeds, as they appeared in free Lithuania. / Lietuvos studenčių grupė nepriklausomybės laikais.

Expert prose translations done from the Lithuanian language into English.

Rates start from one cent per word.

Minimum undertaking, 1,000 words.

WRITE:

TRANS-SERVICE

1642 Ocean Ave.
Santa Monica, Calif.

Lithuanian Renaissance

(Continued from Page 18)

and even through imported prayerbooks. Implacably Russian power was utilized to destroy the intellectuals of Lithuania, by depriving them of any opportunity to prove themselves worthy in the public services, by denying them the opportunity of teaching in the schools, by limiting drastically their participation in commerce, etc. In short, in whatever direction the leaders of the nation turned, they found themselves throttled. For them there was no outlet or avenue of escape within the system; they must thither remove themselves physically from it by migration, or else be mercilessly, inevitably crushed[5].

I have ventured to draw your attention to these far-reaching charges levelled at Russia in an age that knew not either Lenin or Stalin in order to point out the fact that the policies of denationalization are not an innovation of recent years, that they are preponderantly Russian and only secondarily, and with various types of torturing refinements, Soviet. I have done so in order to warn you against those light hearted strategists who are naive enough to believe that the walls of the Kremlin will fall down if only the broadcasts of Voice of America are doubled, or if the allegiance of some prominent Soviet military figure can be suborned. We have learned through bitter experience and disillusionment that after two decades of Soviet semantic dallying with the concepts of "autonomy" and "federation" and "self-determination," the basic Russian policy of the annihilation of any seriously competing cultures remains fundamentally unchanged.

The second episode is no less instructive: it has to do with the choice of Duke William of Urach as King of Lithuania. You will recall that the members of the *Lietuvos Taryba*, men of overwhelmingly democratic sentiments and tendencies, were pressured by Imperial Germany, at the last high tide of her military victories in 1918 ,to turn away from the paths of republicanism which were elsewhere being followed by the peoples who had any free choice in the matter, and instead to enthrone upon what would have been a patent satrapy of the Hohenzollerns a German princeling or a puppet King. The choice before the men of the Taryba was a hard one, complicated by many in the German political scene. When confronted by this situation which posed a direct annexation of Lithuania to the Reich or to Prussia as the alternative to the acceptance of reduced status, like that of Hesse or Wurtemberg, under a German king, the Taryba accepted with reluctance the lesser of the two evils – for the Lithuanian nation knew all too well the consequences of an act of annexation – and decided on the election of a king. By placing all manner of restrictions and requirements around the choice they sought to outwit the Germans by choosing in the person of Duke William a ruler who was Lithuanian, Catholic, a German noble by artifice only, and not in any sense a person at all intimately connected with any of the ruling dynasties of the Reich.

The price paid for this decision was a rupture within the Taryba, and the decision of four of its members to withdraw from its meetings – "to take a walk," as the late Alfred E. Smith would have said – and not to participate further in its work. The four who walked out were Steponas Kairys, Jonas Vileišis, Stasys Narutavičius, and Mykolas Biržiška. They would not compromise their political republicanism under German pressure. The price was too high. I wish here to pay tribute to Dr. Biržiška for this act of political heroism at a time when Germany's fortunes were at their final flood tide, for he indicated that he would not bow to German influence when it was in the ascendant any more than he and his colleagues would yield to the Czars[6].

Paradoxically, what finally saved the Lithuanians from annexation to Germany or resubjugation by Russia was not the election of a monarch – a solution by and within the country – but a solution coming from the outside – the adoption by the man in the White House of the formula of self-determination sent him from Vilnius by Dr. Biržiška and his colleagues. For on July 4, 1918, in a

When Soviet Foreign Minister Andrei Vishinski and Andrei Gromyko arrived in New York for U. N. General Assembly they were met by pickets from Lithuanian, Slavic, Hungarian groups. / Taip New Yorko lietuviai su kitais sovietų pavergtų kraštų atstovais pasitiko sovietų delegaciją, atvykusią į Jungtinių Tautų suvažiavimą.

Service to the Sick

Prescriptions Called for and Delivered

COMMUNITY PHARMACY

C. Kareckas, R. Ph. M. Laugaud, R. Ph.

5000 W. 16th STREET

CICERO, ILL.

Phone OLympic 2-0951

Philippic hurled against the Central Empires with an oratorial vigor which Wilson alone among the Western Powers could master, the President of the United States answered the challenge in flaming words that after more than thirty-four years have not lost their effect. Today in the changed context of world politics they could well be applied with but a single change in orthography. Where Wilson spoke of "The blinded Rulers of *P*russia" we need today only to delete one letter to give his message the deepest meaning: *The blinded rulers of (P)Russia have roused forces they knew little of — forces which, once roused, can never be crushed to earth again, for they have at their heart an inspiration and a purpose which are deathless and of the very stuff of triumph!*[7]

---

[1] "The territory inhabited by Lithuanians" declared the appeal to President Wilson, "was gradually dismembered by a specially created administrative system, whereby it lost its organic national frontiers. The **Lietuvos Statutas**, or Lithuanian Statute a legacy from the past containing the usages in Lithuania and her nearest neighboring states was not only not applied, but simply superseded by an alien Russian code; Lithuanian customary law and Lithuanian practices were curtailed and degraded." For the text of the appeal, see Klimas, Petras, **Der Werdegang des Litauischen Staates,** pp. 26-27.

[2] "The agricultural pursuits of Lithuanian citizens regressed by giant strides. To this end the Russian government availed itself of various measures of compulsion: it issued laws according to which Catholics and settlers on the land were hindered and prohibited from acquiring land by purchase or otherwise. Up until recently (i. e., until the German occupation) agricultural properties were bought up at state expense and distributed to Russian colonists. Hundreds of thousands of Lithuanians were, despite their endeavors, compelled to leave their homes and emigrate to foreign countries, principally to America." **Ibid.,** p. 27.

[3] On this point the Appeal declares particularly: "For several decades it was stringently forbidden to print writings in Lithuanian, not only within the Russian Empire, but punishment was also meted out to those who ventured to use prayer-books in the Lithuanian language which were imported from abroad... Freedom of religion and conscience was destroyed. People were forcibly compelled to go over to the Orthodox Church, alien to them; the Church properties of Catholics, Uniates and Protestants were confiscated for the benefit of the Orthodox Church." Klimas, **loc. cit.**

[4] According to the Appeal, "The prohibition of the use of the Lithuanian language was applied to all public institutions, to the schools and the courts as well as the administration, and the establishment of schools with instruction in the Lithuanian language was forbidden. The educated classes of Lithuania could not participate in either the court or school systems, even in Russia proper, nor were Lithuanians admitted to the administration. Longingly, but in vain, Lithuania, until quite recently, hoped for self-government, all the more so since the territory inhabited by Russians already enjoyed this right, even if in resricted form. No right of self-determination existed in public life, either with regard to agriculture, or education, or commerce. Even in the Imperial Duma the Lithuanians were not adequately represented in relation to the Russians." **Ibid., p. 27.**

[5] In its concluding words the manifesto to President Wilson mentioned the short-lived hopes for autonomy that attached to the demands and resolutions of the Vilnius Seimas of 1905, only to reach the conclusion that the objective of the Russian government still remained the destruction of Lithuania's national culture. Klimas, **op. cit.,** pp. 27-28.

[6] We are indebted not only to Petras Klimas, the eminent secretary and archivist of the Taryba, for his record of this episode, but also to the compilers of an official chronicle, **Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos Dešimtmetis, 1918-1923** (Kaunas, 1930) p. 18 for the fact that Narutavičius joined those who absented themselves from the Taryba. Finally, we owe to the diligent efforts of Dr. Borje Collander, a young Finnish scholar from the Academy at Turku, who examined the archives at Kaunas most systematically, the very careful account of the crisis given in his volume published in 1935. **Die Beziehungen Zwischen Litauen and Deutschland Wahrend der Okkupation,** 1915-1918, especially Chapter VIII, pp. 176-205 (Abo Tidnings och Tryckeri Aktiebolag, 1935).

[7] From an address delivered at Mount Vernon, July 4, 1918, **The Public Papers of Woodrow Wilson,** edited by Ray Stannard Baker and William E. Dodd. (New York and London, Harper and Brothers, 1927), Vol. V, p. 235.

BARSKIS

FURNITURE HOUSE, INC.

"The Home of Fine Furniture"

1748-50 WEST 47th STREET

CHICAGO, ILL.

Phone VIrginia 7-2433

Lithuanian float in Tobacco Festival, Hartford, Conn. / Hartford, Conn., lietuvių gyvasis paveikslas Tabokas festivaly.

Real Estate — Loans — Rentals Exchanges

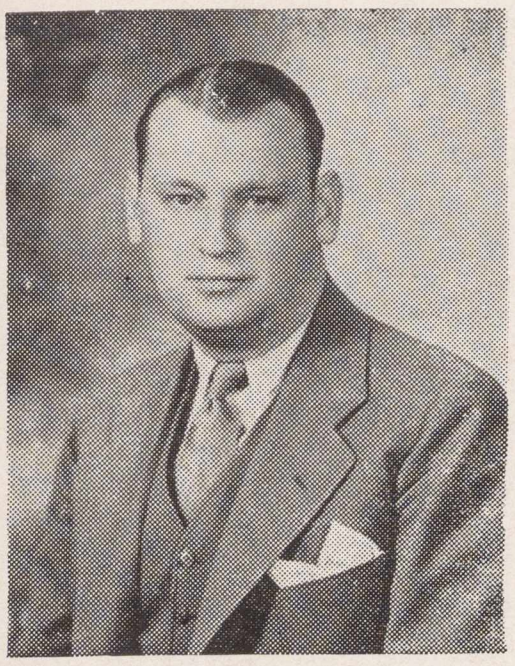

Frank P. Speecher
Licensed Real Estate Broker
1955 Hillhurst Ave., Los Angeles 27, Cal.
OLympia 0208 Res. DU. 8-8704

TO ALL OUR FRIENDS, CLIENTS

AND COSTUMERS

FROM COAST TO COAST

Our Warm Season Greetings,

Merry Christmas and a Happy New Year

Belmont Beauty Salon

Nancy Speecher
Specialist in Hair Styling, Hair Coloring, Permanent Waving
128 S. Vermont Ave., Los Angeles 5, Cal.
DU. 8-2000

SVEIKINAME
KALĖDŲ ŠVENČIŲ PROGA
VISUS SAVO KLIJENTUS
Stanislovo ir Marijonos
METRIKIU
Garsioji
lietuvisku valgiu krautuve
1804 W. 47th
CHICAGO 9, ILL.

LINKIME
VISIEMS
LOS ANGELES
LIETUVIAMS
LINKSMŲ KALĖDŲ
IR
LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ

PIRMUTINĖ LIETUVIŠKA
LAIDOTUVIŲ ĮSTAIGA
LOS ANGELES

COWLEY
&
CASPER
LAIDOTUVIŲ ĮSTAIGA

1935 W. WASHINGTONG BLVD.
TELEFONAS: PRospect 1061

Duodame patarnavimą visose
Suvienytose Valstijose

Ištikus nelaimei... Liūdesio valandoje...
kreipkitės prie A. CASPER,
Pirmas Lietuvių Laidotuvių Vedėjas
Los Angeles mieste

BAKUS REALTY CO.

LITHUANIAN REAL ESTATE BROKER
Homes - Income Property - Loans
Multiple Listing Service
4728 So. Normandie Los Angeles 37, Calif.
OFFICE: AXminster 7900 RES.: PLeasant 3-6590

LITHUANIAN REALTY CO.

Real Estate — Loans & Insurance
Fire, Automobile & Other Insurance
Chas. Luksis, Manager
3502 W. Pico Blvd.
Phone RE. 8278

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS 1722 N. WESTERN AVE.
PHONE HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CALIF.

INSURANCE COSTS TOO HIGH?
THEN CONTACT

William W. Sketres (Lithuanian)
(Farmers Insurance Agent)

Automobile & Truck
Public Liability (Personal & Business)
Fire (Home & Mercantile)
Workmen's Compensation
Fire & Theft (Personal Property)

Bus. Phone - HIllside 6168 Res. Phone - VErmont 8-7526

ĮSIGYKITE ŠIAS NAUJAUSIAS KNYGAS

PROF. MYKOLO BIRŽIŠKOS

LIETUVIU TAUTOS KELIAS

Knygoj plačiai svarstomos lietuvių tautos problemos bei jos išeitas kelias iki 1915 metų.

Pirmas tomas turi 252 psl. ir kainuoja 3 dol.

Ši knyga yra vienintėlė tokios rušies tremty išleista knyga ir sudarys didelę sensaciją.

IR

STASIAUS BŪDAVO

apysaką

VARPAI SKAMBA

Knyga yra 180 psl. dydžio. Kaina 2,50 dol.

Apysakoje vaizduojamas knygų draudimo laikotarpis Lietuvoje.

Gaunama spaudos kioskuose, pas "Lietuvių Dienų" atstovus, spaudos platintojus ir "Lietuvių Dienų" administracijoj.

Kiekvienas lietuvis turi šias įdomias ir aktualias knygas įsigyti ir perskaityti.

LEIDYKLOS ADRESAS:

LIETUVIU DIENOS

9204 South Broadway, Los Angeles 3, Calif.